

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ.— Ὁ συγγραφεὺς τῆς «Ἑλληνικῆς Νομαρχίας», ὑπὸ *Μαρίας Μαντουβάλου* *. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Παν. Ζέπου.

Παρόλη τὴν ἀναμφισβήτητη πρόοδο ποὺ σημειώθηκε γύρω ἀπὸ τὴ μελέτη τῶν προβλημάτων τῆς «Ἑλληνικῆς Νομαρχίας» μὲ τὶς ἐργασίες τῶν Καθηγητῶν Παν. Ι. Ζέπου¹ καὶ G. P. Henderson², ὥστόσο πολλὰ εἶναι ἀκόμη τὰ ζητήματα ποὺ παραμένουν ἄλυτα καὶ πρόσφορα γιὰ ἔρευνα. Τὸ σημαντικότερο ἀσφαλῶς ἀπὸ αὐτὰ εἶναι τὸ θέμα τῆς πατρότητος τοῦ ἔργου.

Τὸ δύσκολο αὐτὸ πράγματι πρόβλημα δὲν μπορεῖ πάντως σὲ μιὰ πρώτη σκέψη νὰ εἶναι ἄσχετο ἀπὸ τὴν ὅλη ἰδεολογικὴ προβληματικὴ καὶ τὴ μεθοδολογία τοῦ ἔργου, πράγματα τὰ ὁποῖα θὰ πρέπει μᾶλλον νὰ γίνουν χρήσιμοι δείκτες γιὰ τὸν προσδιορισμὸ τοῦ ἴδιου τοῦ συγγραφέα.

Πολὺ πιὸ ἰσχυρὸ τεκμήριο γιὰ τὸν προσδιορισμὸ τοῦ συγγραφέα εἶναι ἀκόμη καὶ ἡ συστηματικὴ καὶ ἐξαντλητικὴ ἀνίχνευση τῶν πηγῶν τοῦ ἰδεολογικοῦ περιεχομένου ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπὶ μέρους ἐκφραστικῆς τοῦ ἔργου. Ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτὴ ἡ «Ἑλληνικὴ Νομαρχία» παρουσιάζεται μετὰ τὴ διερεύνηση τῶν πηγῶν τῆς πράγματι ἀποκαλυπτικὴ γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ ἴδιου τοῦ συγγραφέα.

Ἡ πλατεῖα ἀρχαιογνωσία τοῦ ἔργου ἀναπέμπει καταρχὴν σὲ πρόσωπο ποὺ γνωρίζει ἐξαντλητικὰ τὸν ἰδεολογικὸ καὶ φιλοσοφικὸ ὄπλισμὸ τῶν ἀρχαίων. Τὸ ἴδιο ἰσχύει πολὺ περισσότερο ἀκόμη καὶ γιὰ τὴ φρασεολογικὴ διατύπωση τοῦ ἔργου.

Ἡ πεπονημένη ὀρολογία τοῦ ἔργου στηρίζεται στὸ σχηματισμὸ λέξεων καὶ ἔννοιῶν, τῶν ὁποίων ἡ κατανόηση πραγματοποιεῖται μόνο μὲ τὴν ἀμεση καὶ συνεχῆ ἀναφορὰ στὰ δεδομένα ἀρχαίων ἑλληνικῶν ὄρων καὶ ἔννοιῶν.

Ἡ ἐπισήμανση λοιπὸν τῶν πηγῶν τῆς Νομαρχίας μᾶς βοηθεῖ νὰ σχολιάσουμε καὶ νὰ ὑπομνηματίσουμε τὸ κείμενο.

* MARIE MANTOUVALOS, L'auteur de la «Nomarchie Grecque».

1. Παν. Ι. Ζέπου, «Ἑλληνικὴ Νομαρχία» δοκίμιον σχέσεως δικαίου καὶ ἐλευθερίας. Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τόμ. 50 (1975) 83 (καὶ σὲ ἀνάτυπο). Ἡ ἐργασία αὐτὴ ἀποτελεῖ τὴν πρώτη σοβαρὴ ἐπιστημονικὴ ἀνάλυση τοῦ ἰδεολογικοῦ περιεχομένου τῆς Ἑλληνικῆς Νομαρχίας.

2. G. P. Henderson, Ἡ ἀναβίωση τοῦ ἑλληνικοῦ στοχασμοῦ 1620-1830, Ἀθῆναι 1977, σ. 223.

Τὰ πορίσματα τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν θὰ περιληφθοῦν σὲ εἰδικὴ γιὰ τὴν «Ἑλληνικὴ Νομαρχία» πραγματεία ποὺ εἶναι ἔτοιμη γιὰ δημοσίευση. Στὴν παροῦσα ἀνακοίνωση περιοριζόμαστε νὰ καταγράψουμε δείγματα μόνον τῆς πορείας καὶ τέλος τὰ πορίσματα αὐτῆς³.

1. Ἀνώνυμος: Δὲν πρόκειται περὶ ἀνωνυμίας ἀλλὰ περὶ τῆς ἀριστοτελικῆς σημασίας — τοῦ ὄρου, «ἀνώνυμον εἶναι τὸ μέσον» (Ἡθ. Νικ. βιβλ. Δ', κεφ. ΣΤ') καὶ «τοὺς βελτίστους νομοθέτας εἶναι τῶν μέσων πολιτῶν», (Ἄριστ. Πολιτ. βιβλ. Δ', κεφ. Θ'). Ὁ ἀνώνυμος λοιπὸν ἐδῶ δὲν εἶναι ὁ χωρὶς ὄνομα ἀλλὰ ὁ νομοθέτης τοῦ μέσου, «ὁ γὰρ νόμος τὸ μέσον» (Πολιτ. σελ. 102) καὶ «ἡ κοινωνία ἢ πολιτικὴ ἀρίστη ἢ διὰ τῶν μέσων» (Πολιτ. σελ. 127).

Τὸ μέσον ὅμως προσδιορίζεται ἀπὸ τὸν Ὁρθὸ Λόγο, τὸν Νοῦ. Ὁ ὀρθὸς λόγος ταυτίζεται μὲ τὸ μέσον. «Μέσην ἐστὶ τὸ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον γινόμενον» (Ἡθ. Νικ. σελ. 268, 120) καὶ «Τί πέρας ἐστὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἢ τοῦ μέσου, οὗ ἐγκρατεῖς γενόμενοι, — οὗτ' ἐλλείπειν οὔθ' ὑπερβάλλειν ἂν λεγοίμεθα». Ἀνώνυμος λοιπὸν εἶναι ὁ νομοθέτης τῆς «μέσης» πολιτείας, «ἡ μέση βελτίστη πάντων, ράστη γὰρ τῷ λόγῳ πειθαρχεῖν» (Πολιτ. σελ. ξε' καὶ 126). Ὁ ἀνώνυμος λοιπὸν προβάλλει τὴν πολιτεία τῆς «μεσότητας» μὲ τὴν ἠθικὴ βέβαια σημασία τοῦ ὄρου.

2. Νομαρχία: Δὲν εἶναι ἀπλᾶ ἡ ἐξουσία τοῦ Νόμου ἀλλὰ ἡ ἐξουσία τοῦ Νοῦ, τοῦ Ὁρθοῦ, Λόγου διότι «Νοῦς ὁ Νόμος ἐστὶ» (Πολιτ. σελ. 101, 105, 126, 288). «Ὁ μὲν οὖν τὸν νόμον κελεύων ἄρχειν δοκεῖ κελεύειν ἄρχειν τὸν Θεὸν καὶ τὸν Νοῦν (Πολιτ. Γ', ια', 4). Νομαρχία λοιπὸν εἶναι ἡ ἐξουσία τοῦ Νοῦ - Ὁρθοῦ Λόγου, ποὺ στοχάζεται τὸ μέσον καὶ θεμελιώνει τὴ μέση πολιτεία καὶ βέβαια τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς μέσης πολιτείας εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ πολιτεία, δηλαδὴ ἡ Ἑλληνικὴ Νομαρχία.

3. Ἑλληνικὴ: Στὸ Λόγο τοῦ Ἰσοκράτη περὶ Ἀντιδόσεως (ἔκδ. Κορ. σμ. 118) βρίσκουμε τὴ διάσταση τοῦ ὄρου «Ἑλληνικός» «ὁ περὶ τῶν συμφε-

3. Οἱ παραπομπές γίνονται στὶς σχολιασμένες ἐκδόσεις τοῦ Ἀδ. Κοραῆ, Ἀριστοτέλους Πολιτικῶν τὰ σωζόμενα, Ἐν Παρισίοις, 1821.

Ἀριστοτέλους Ἡθικὰ Νικομάχεια, Ἐν Παρισίοις 1822.

Ἰσοκράτους Λόγοι καὶ Ἐπιστολαί, Παρίσι 1807 (ἐπανέκδοση Α. Σοφianoπώλου, Ἀθήναι 1840).

Βεκαρίου περὶ ἀδικημάτων καὶ ποινῶν β' ἔκδοσις (μετατύπωση Χ. Σοφianoπώλου, ἐν Ἀθήναις 1842).

ρόντων κοινή τοῖς Ἑλλησι συμβουλευόν». «Ἑλληνική Νομαρχία» εἶναι ἡ κοινῶς συμφέρουσα στοὺς Ἑλληνας.

4. Ἑ λ λ η ν : Δὲν δηλώνει τὸ γένος ἀλλὰ τὸ μέτοχο τῆς Ἑλληνικῆς διάνοιας ὅπως αὐτὴ φαίνεται καθαρὰ στὸν τίτλο «Ἑλληνική Νομαρχία Ἀνωνύμου τοῦ Ἑλληνο». Ἐπιλογή λοιπόν, τῆς μέσης πολιτείας ὅπως τὴν προσδιορίζει ὁ ὀρθὸς λόγος καὶ ἡ ἑλληνικὴ σκέψη. «Τὸ τῶν Ἑλλήνων ὄνομα πεποίηκε μηκέτι τοῦ γένους, ἀλλὰ τῆς διανοίας δοκεῖν τεκμήριον εἶναι καὶ μᾶλλον Ἑλληνας καλεῖσθαι τοὺς τῆς παιδείσεως τῆς ἡμετέρας ἢ τοὺς τῆς κοινῆς φύσεως μετασχόντας» (Ἰσοκρ. Πανηγ. σελ. 37).

Ἐ λ ε υ θ ε ρ ί α : Ἡ ἔλλειψη τῆς Ἐλευθερίας ἀφαιρεῖ τὸ ἥμισυ τῆς λογικῆς, δηλαδή τῆς ἀρετῆς. Ὁ λόγος καθορίζει τὸ μέσον τῆς ἀρετῆς, ὁ δοῦλος στερεῖται αὐτῆς. Ἄρα ἡ Νομαρχία, δηλαδή ἡ ἐξουσία τοῦ νοῦ ὡς καθοριστικὴ τοῦ μέσου θεμελιώνει τὴν ἀρετὴ τῆς ὁποίας ἡ ἔλευθερία εἶναι ταυτόσημη. Ἡ Νομαρχία ταυτίζεται μὲ τὴν Ἐλευθερία. Ἡ Ἐλευθερία εἶναι ἡ μεσότητά ἀπὸ ἀναρχία καὶ δουλεία.

Ὁ συγγραφέας τῆς «Νομαρχίας» λοιπὸν δὲν κατονομάζεται ἀλλὰ αὐτοπροσωπογραφεῖται. Μᾶς ὁδηγεῖ ὁ ἴδιος στὴν ἀναζήτησὴ τοῦ ἀληθοῦς μέσα ἀπὸ τὴν ἀναγωγή μας στὶς πηγὲς τῆς ἔμπνευσῆς του καὶ ἐκεῖ μᾶς ἐπιφυλάσσει τὴν ἔκπληξή νὰ μᾶς ἀποκαλυφθῇ. Οἱ ἀρχαῖες ἑλληνικὲς πηγές, κυρίως Πλούταρχος, Ἀριστοτέλης, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κατανοηθοῦν χωρὶς τὰ σχόλια τοῦ Κοραῆ. Στὸ σημεῖο αὐτὸ τῆς ἔρευνας προβάλλει ἐπώνυμος πὰ τώρα ὁ συγγραφέας τῆς ἑλληνικῆς Νομαρχίας Ἀδαμάντιος Κοραῆς. Ἄπειρα εἶναι τὰ ἐσωτερικὰ στοιχεῖα ποὺ συνηγοροῦν καὶ δὲν εἶναι θέμα μιᾶς ἀνακοινώσεως. Ἡ πολιτικὴ καὶ φιλοσοφικὴ σκέψη τῶν ἀρχαίων διέπει τὸ κείμενο τῆς «Νομαρχίας».

Μὲ τὴν ἀπόδοσιν τῆς «Νομαρχίας» στὸν Ἀδαμάντιο Κοραῆ φωτίζεται ἀναμφισβήτητα μὲ καινούργιο φῶς καὶ ἡ προσωπικότητά καὶ τὸ ἔργο τοῦ μεγάλου Ἑλληνο φιλόλογου τοῦ τέλους τοῦ 18ου καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνος, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλη εἶναι ἀναγκαῖα πὰ μιὰ καινούργια ἀνάγνωσις τοῦ «Ἀνωνύμου» (μέσα σὲ εἰσαγωγικὰ πὰ τώρα) πολιτικοῦ μανιφέστου τοῦ Νεώτερου Ἑλληνισμοῦ.

Ἡ «Ἑλληνική Νομαρχία» πρέπει νὰ ἐνταχθῇ στὰ λοιπὰ ἔργα τῆς Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Κοραῆ, γιατί ἀποτελεῖ μαζί μὲ τὸν Προόδρομο τῆς σειρᾶς αὐτῆς τὸν Προόδρομο τῆς Ἑλληνικῆς ἀναγεννήσεως.

Ἡ «Ἑλληνική Νομαρχία» εἶναι ἔργο πολιτικῆς φιλοσοφίας τοῦ Κοραῆ καὶ ἐκφράζει σὲ πολιτικὸ πεδίο τώρα τὴ γνωστὴ ἀπὸ τὰ φιλολογικὰ ἔργα τοῦ ἐπιλογῆ τῆς μέσης ὁδοῦ, τοῦ θεωρητικοῦ κανόνα τῆς ζωῆς του.

Είναι ἔργο πὸν τυπώθηκε στὸ Παρίσι.

Οἱ πρώτες πληροφορίες μας γι' αὐτὴν δὲν προέρχονται ἀπὸ τὸν Παπαδόπουλο Βρετό, μόλις στὰ 1857, ὅπως ἐσφαλμένα μέχρι τώρα ὑποστηριζόταν, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ θαυμαστὴ τοῦ Κοραῆ στὸ Παρίσι Κωνστ. Νικολόπουλο πὸν ἐπανεπιλημμένα ἀσχολήθηκε ἀπὸ τὶς στήλες τῆς «Revue Encyclopédique» μὲ ἔργα τοῦ Κοραῆ. Τὸ 1824 λοιπὸν ὁ Κ. Νικολόπουλος σὲ ἄρθρο του ἀφιερωμένο στὴ ζωὴ καὶ τὰ ἔργα τοῦ Ρήγα καὶ ἀφοῦ πρώτα σχολιάσει ἐκτενῶς τὴν «Ἀδελφικὴ Διδασκαλία» τοῦ Κοραῆ τελειώνει μὲ τὰ ἑξῆς :

La mort de Rhigas fit naître quelques opuscules, écrits en grec moderne, dont le plus remarquable est celui qui port le titre de *Nomocratia*, (ὑπογ. ἐγώ), et qui est dédié aux mânes de Rhigas, de cet homme infortuné, mais vraiment extraordinaire, qui a laissé dans les annales de la Grèce moderne un nom justement immortel.

Ἀντίτυπο τῆς «Νομαρχίας» ὑπάρχει στὴν Βιβλιοθήκη Χίου «Ὁ Κοραῆς» καὶ εἶναι κτῆμα τοῦ Καλλίνικου Κρεατσούλη.

Ἡ ταύτιση τῆς Νομαρχίας μετὰ ἀπὸ τὴν πορεία τῆς ἔρευνας πὸν ὑποτύπωσε ὁ ἴδιος ὁ ἀνώνυμος στὸ ἔργο του εἶναι εὐχερέστατη. Οἱ ἰδέες της περιέχονται ὅλες στὰ μέχρι τώρα γνωστὰ ἐκδομένα ἔργα τοῦ Κοραῆ, στὰ χειρόγραφα του καὶ κυρίως στὶς ἀφθονες χειρόγραφες σημειώσεις τῶν βιβλίων τῆς προσωπικῆς του βιβλιοθήκης πὸν ὁ ἴδιος δώρησε στὴν Βιβλιοθήκη τῆς Χίου.

Ἡ προσγραφή τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀδ. Κοραῆ στὴν «Ἑλληνικὴ Νομαρχία» διευρύνει τὰ ὅρια τῶν Κοραϊκῶν μελετῶν καὶ διευκολύνει στὴ σαφέστερη διαγραφή τῶν πολιτικῶν ἀπόψεων τοῦ Κοραῆ, ὅπως αὐτὲς εἶναι διατυπωμένες στὴν «Νομαρχία» κατὰ τρόπο ἀπόλυτα ἐπιστημονικό. Κυριωτάτη τῶν ἐπιστημῶν, ἄλλωστε θεωροῦσε ὁ Κοραῆς τὴν πολιτικὴ ἐπιστήμη (Ἄριστ. Πολιτ. σελ. 285) καὶ μέσα ἀπὸ αὐτὴ στὴν «Ἑλληνικὴ Νομαρχία» δικαίωσε ἠθικὰ τὸν ἀγώνα τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν ἀνόμων τυράννων. Κατ' αὐτὸν ὁ ἀγώνας τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρξε ἀγώνας γιὰ τὴν ἀρετή.

Ὁ μοναδικὸς ἔρωτας τῆς ζωῆς τοῦ Ἀνώνυμου, ὁ ἔρωτας τῆς Ἐλευθερίας μᾶς χάρισε τὸ πιὸ εὐρωστο γέννημά του, τὴν «Ἑλληνικὴ Νομαρχία».

Σήμερα κοντὰ 170 χρόνια ἀπὸ τὴ γέννηση τῆς «Ἑλληνικῆς Νομαρχίας» ἀποκαθιστοῦμε καὶ τὴν πατρότητά της.

★

Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Παν. Ζέπος παρουσιάζων τὴν ἀνωτέρω ἀνακοίνωσιν λέγει τὰ ἑξῆς :

Ἦς γνωστόν, ἡ «Ἑλληνικὴ Νομαρχία, ἦτοι λόγος περὶ Ἐλευθερίας» εἶναι βιβλίον, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸν τίτλον τοῦ ἐδημοσιεύθη μὲ ἀφιέρωσιν εἰς τὸν Ρήγαν «παρὰ Ἄνωνύμου τοῦ Ἑλληνο» εἰς Ἰταλίαν κατὰ τὸ ἔτος 1806.

Περὶ τοῦ συγγραφέως τοῦ ἐξόχως σημαντικοῦ αὐτοῦ κειμένου διευτυπώθησαν κατὰ καιροὺς ποικίλαι εἰκασίαι, λ. χ. ὅτι συγγραφεὺς τοῦ ὑπῆρξεν ὁ ἐξ Ἰωαννίνων Σπυρίδων Σπάχος ἢ ὁ Ἰωάννης Κωλέττης ἢ καὶ ὁ Χρυσάφης Χατζηβασιλείου (Περραιβός), ἢ ὁ εἰς Κόρινθον ἱατροφιλόσοφος Γεώργιος Καλαρᾶς, ἀκόμη καὶ ὁ Γ. Γεννάδιος, ὁ Κ. Οἰκονόμος κ. ἄ. Ὅμως, ὅλαι αἱ σχετικαὶ εἰκασίαι παρέμειναν μέχρι τέλους εἰκασίαι. Τοῦτο δ' ἔστω καὶ ἂν ἐπὶ τοῦ θέματος ἠσυχολήθησαν δόκιμοι ἔρευνηταί, ἤδη ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὅπως λ. χ. ὁ Ἄνδρ. Παπαδόπουλος - Βρετός, ὁ Κ. Σάθας, ὁ Ἄν. Ν. Γούδας, ἀκόμη καὶ ὁ Κ. Ραφτάνης καὶ ὁ Ἰ. Ρωμανός, εἰς νεωτέρους δὲ χρόνους καὶ ὁ Σπ. Λάμπρος καὶ ὁ Σπ. Π. Ἀραβαντινός, ὁ Κ. Ἄμαντος, ὁ Γιάννης Βλαχογιάννης, ὁ Κ. Παπαχρήστου, ὁ Ν. Α. Βέης, ὁ Φ. Μιχαλόπουλος, ὁ Θ. Βελλιανίτης, ὁ Ἄγγ. Ν. Παπακόστας, ὁ Ν. Τωμαδάκης (ὁ ὁποῖος ἀνετύπωσε τὸ βιβλίον κατὰ τὸ ἔτος 1948 μὲ μακρὰν εἰσαγωγήν), ὁ Κ. Δημαρᾶς, ὁ Χρ. Φράγκος, ὁ Γ. Βαλέτας (ἐκδότης τῆς «Νομαρχίας» τὰ ἔτη 1949 καὶ 1957), ὁ Κ. Τσιρόπουλος, τέλος καὶ ὁ πρόσφατος, κατὰ τὸ 1971, ἀναδημοσιευτὴς τοῦ βιβλίου καὶ τῶν «στοχασμῶν» τοῦ Ν. Α. Βέη ἐπὶ τῆς «Ἑλληνικῆς Νομαρχίας» καὶ τοῦ συγγραφέως της.

Εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν, ἤδη κατὰ τὸ 1944, ὠμίλησεν ὁ Ν. Α. Βέης εἰς ἀνακοίνωσιν τῆς μελέτης τοῦ Κ. Παπαχρήστου. Ὁ δ' ὁμιλῶν εἶχεν ἐπίσης τὴν εὐκαιρίαν νὰ πραγματευθῆ τὸ θέμα, ὡς Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας, εἰς λόγον ἐκφωνηθέντα τὴν 24ῃν Μαρτίου 1975.

Σήμερον ἡ δ. Μαρία Μαντουβάλου ρίπτει νέον φῶς εἰς τὸ πρόβλημα τοῦ ἄνωνύμου συγγραφέως τῆς «Ἑλληνικῆς Νομαρχίας» καὶ μὲ βάσιμα, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἐπιχειρήματα ὑποστηρίζει, ὅτι ὁ ἄνωνυμος συγγραφεὺς δὲν ἦτο ἄλλος ἀπὸ τὸν Ἀδαμάντιον Κοραῖν.

Τὰ ἐπιχειρήματα αὐτὰ ἀντλοῦνται καὶ ἀπὸ ἄλλα μὲν ἱστορικὰ ἢ πραγματικὰ στοιχεῖα, κυρίως ἄμως ἀπὸ τὴν ἀνάλυσιν τοῦ τίτλου καὶ τοῦ περιεχομένου τῆς «Ἑλληνικῆς Νομαρχίας». Ἡ ἀνάλυσις αὐτὴ εἶναι, ὡς φρονῶ, ἡ καλλιτέρα μέθοδος, διὰ νὰ ἠμπορέσωμεν νὰ φθάσωμεν μὲ ἰσχυρὰν πιθανολόγησιν εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ὀνόματος τοῦ ἄνωνύμου συγγραφέως τῆς Ἑλληνικῆς Νομαρχίας».

Εὐνόητον εἶναι, ὅτι θὰ πρέπει νὰ ἀναμείνωμεν τὴν δημοσίευσιν τῆς ὅλης πραγματείας τῆς Μ. Μαντουβάλου, διὰ νὰ ἐκτιμήσωμεν πλήρως καὶ τὴν ἀνάλυσιν καὶ τὴν ἐπιχειρηματολογίαν της.

Σήμερον ὁμως, ἐν ὄψει τῆς ἀνακοινωθείσης περιλήψεως, δὲν δύναμαι νὰ μὴ σημειώσω, ὅτι ἡ ἀποκάλυψις τοῦ ὀνόματος τοῦ ᾿Αδαμαντίου Κοραῖ ὡς τοῦ συγγραφέως τῆς «Νομαρχίας» εἶναι ἡ πιθανωτέρα ἀλλὰ καὶ συμπαθεστέρα λύσις τοῦ βασανιστικοῦ προβλήματος περὶ τοῦ ποῖος ὑπῆρξεν ὁ «ἀνώνυμος Ἕλληνας». Ὁ ᾿Αδ. Κοραῖς, ὁ μέγας σοφὸς καὶ βαθὺς γνώστης τῶν ἑλληνικῶν ἀρχαίων κειμένων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἑλληνικῆς πολιτικῆς πραγματικότητος τῆς ἐποχῆς του, ἦτο πράγματι ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀρμόδιος νὰ γράψῃ τὴν «Ἑλληνικὴν Νομαρχίαν».

R É S U M É

Malgré les contributions récentes des professeurs Zépos et Henderson, sur la «Nomarchie Grecque», bien des questions restent à résoudre, la plus importante est celle qui a trait à la paternité de l'oeuvre. Le nom d'auteur n'étant pas donné ni dans le texte même ni par des sources contemporaines, seul l'examen philologique, stylistique idéologique pourrait nous fournir quelques éléments positifs sur la personnalité de l'auteur. Après une recherche portant tant sur le texte de l'Anonyme que sur les oeuvres les plus représentatives de l'époque, l'auteur de cette communication soutient que le texte, si important aux points de vue historique et idéologique, est dû à la plume d'Adamantios Coray (Koraïs). En attribuant la «Nomarchie grecque» à Coray, on jette une lumière nouvelle sur l'oeuvre et les idées du grand savant et homme des Lettres grec de la fin du XVIIIe et du début du XIXe siècle.